

Domoljubni deček.

(Pripoveduje Janko Leban.)

Mi čvrsti Avstrijci smo, gremo na boj
za pravdo, za dom, za cesarja,
zakonu domačemu viteški roj,
protivnemu groza viharja.
Obraze bojari nam hrabrosti blesk,
desnica, če vdari, razruši ko tresk;
ude trum ločimo,
grade naskočimo,
tabor pred nami drobi se ko pesk! —

J. Koseski.

Tako je v sedanjem vojnem času. Ne le odrastli, tudi otroci se živo zanimajo za vojne dogodke. Mladina veselo čudeč se posluša o velikih činih naše hrabre vojske v Galiciji. Marsikak deček bi si kar opasal sabljo, prijel puško ter korakal z junaki na bojno polje.

Tak, za vojno ves navdušen deček, je posebno dvanajstletni Janik Miklič. Sin je uboge vdove na deželi, ne daleč od ruske meje. Z vojaki igrati se, to je vedno njegovo posebno veselje. Seveda so to le svinčeni vojaki, a zanj pristni junaki, s krvjo in mesom. Razpostavi jih po mizi ter jih vnema za boj. Ob takem delu je slep in gluha za vse drugo. Toda njegovo milo srce občuti tudi sočutje do vojakov in zato jim rad stori kakršnokoli uslugo. Ko nekega dne stopa skozi vas četa vojakov, je Janik prvi, ki se jim skaže jako uslužnega. Vodi vojake do njihovih stanovanj, nosi jim orožje ter je ves blažen, ko mu vojak potisne na glavo svojo čako.

Nekoč je pripovedovala Janikova mati, da vojakom v vojski večkrat manjka prave hrane. Janik si to dobro zapomni in takoj si jame beliti glavo z mislijo, kakó bi vojakom pomagal v tem oziru. Posebno še svojemu bratrancu, ki je bil takrat tudi med vojaki, ki so taborili ob meji. Rad bi Janik nesel vojakom kak dar v taborišče. Zmerom razmišlja o tem, kaj bi bilo najprimerneje darovati vojakom. Seveda ne žugne o tem nikomur; zakaj za ves svet noče, da bi se mu kdo smejal. Naposled jo vendar »pogrunta«. Iz svojega hranilnika vzame nekaj denarja, pa kupi za to smotke in jih skrbno povije v papir. Ko odide nekega predpoldne njegova mati z doma, se vtihotapi Janik v klet in si napolni ondi vrečico s krompirjem. Vrh krompirja pa priloži smotke, zadrgne vrečico in hajd na pot proti — bojnemu polju! — Imel je Janik precej daleč do meje, a šlo bi laže, če bi hodil prazen. Polna vrečica je bila zanj precejšnje breme. Ne le truden, nego tudi lačen prispè do obcestne gostilne. Tam si kupi in použije žemljo ter izpije kozarec vode. Gostje v gostilnici ga izprašujejo, kam je namenjen. »Svojemu bratrancu, ki služi pri vojaki in je zdaj v taboru, nesem nekaj krompirja in smotk.« —

»Ali pa znaš priti v tabor?« vpraša nekdo.

»Kaj bi ne? Doma sem si pot dobro ogledal na zemljevidu in že vem, kako bom hodil.«

Pred gostilnico je stal voz, ki je bil uprav namenjen oditi. Ko voznik izve o dečku, gre v gostilniško sobo ter izpregovori: »Hej, dečko, ako te je volja, pelješ se lahko z menoj. Jaz vozim v Z.« Mali popotnik si ne da tega dvakrat reči, zgrabi žakljček in kot bi trenil, je ž njim na vozu.

»Ali veš, kje najdeš svojega bratranca, ko prideš do vojakov?« vpraša voznik dečka spotoma.

»Vem, vem. Kar odvešti se dam pred stotnika, generala ali pred kakega drugega častnika; ti gospodje bodo že poznali mojega bratranca. Če bom le videl kakega vojaka bratrančevega pešpolka, pa mi bo lahko priti do bratranca. Moj bratranec je silno velik in ima na čelu brazgotino; rano je dobil na nekem lovu.«

»Če ga pa le ne najdeš?«

»Potem dam krompir in smotke kakemu drugemu vojaku. Mislim, da tudi njemu dar prav pride.«

Voznik se je smejal šegavemu dečku ter se je ž njim kratkočasil tudi glede drugih reči. Ker mu je deček tako lepo in umno odgovarjal, je bil mož tega zelo vesel. Dejal mu je: »Če v Z. kmalu opraviš, zapeljem te celo do kraja, kjer taborijo vojaki. Potem ti bodo že sami kako pomagali.«

In tako se je tudi zgodilo. Voznik ni dolgo ostal v Z., pa je pripeljal malega domoljuba kmalu do kraja, kjer so taborili vojaki.

»Dobro opravi in srečno se vrni domov!« S temi besedami se je voznik poslovil od hvaležnega dečka, pa mu izročil vrečico. Dolgo je še potem gledal za njim, ko je korakal proti prvim vaškim hišam. Janik je tam nagovoril vojaka, ki je došel po cesti ter nosil puško in teletčnjak.

»Kje so vojaki 17. pešpolka, prosim?«

»»Tukaj, tukaj, dečko! koga pa iščeš?««

»Svojega bratranca Dolgina. Mož je silno velik in ima brazgotino na čelu.«

»Kaj pa bi rad pri njem?« —

»»Prinesel sem mu malo darilo.««

Ne da bi dalje vprašal, reče vojak kratko: »Pojdi z mano!« Pa pelje dečka na velik travnik, kjer je vse mrgolelo vojakov. In kakšno življenje je bilo tam! Kar je bil Janik časih s svojimi svinčenimi vojaki sestavil na svoji mizi, to je zrl tu v resnici; samo še veliko lepše, kakor si je mislil!

»Ostani tukaj!« mu je velel vojak, »poklicat grem tvojega bratranca.«

Ob teh besedah je vojak izginil v bližnjem šatoru.

Janik se ni mogel nagledati prizora, ki se je tu nudil njegovim očem! Nekateri vojaki so pristopali v vrstah, drugi pa so zopet odha-

jali. Tu so se glasili rogovi, tam si pa slišal bobnanje ali celo polkovno godbo. Tu si videl častnika, ki se je drvil na krasnem, iskrem konjiču, tam je zopet drugi pregledoval vojaštvo. Ko je Janik tako stal, zatopljen v pestro sliko, tedaj mu na uho prilete besede: »Janik, Janik! Odkod pa ti prihajaš in kaj hočeš tukaj?« — Zaklical je te besede bratranec Dolgin, ki je bil dečka spoznal že od daleč. »Prinašam tebi in tvojim tovarišem majhen dar: nekaj krompirja in smotk.«

»Janik, ti si res blaga dušica! Toda: vedo li mati, da si tukaj?«

»Ne. Mati bi me ne bili pustili iz hiše. Toda jaz nisem mogel strpeti in moral sem vun. Na mizi sem pustil listek, pa sem nanj zapisal besede: »Grem k bratrancu Longinu!« —

»Ej, ej, zvitorepek ti! Mati bodo tarnali po tebi!«

»Tega ne verujem. Že parkrat sem bil daleč odsoten in vendar matere ni to skrbelo!«

»No, pa bo že kako! Sedaj pa pojdi z mano v šator, kjer imam nekaj opravka.« Vêdel je vojak dečka s seboj in kmalu je bil Janik sredi trume navadnih vojakov in častnikov. Ko so ti zvedeli, kdo da je ta deček in kaj je naredil iz ljubezni do svojega bratranca in do vojakov sploh: srčkali so ga vsi in hvalili. Častniki pa so dejali drug za drugim: Roko odpri! — in vsak mu je stisnil svetlo kronico v njo.

»To daj materi doma,« je naročal bratranec Longin, poljubil Jančka ter ga odvedel potem na pot domov. Deček je bil zelo vesel, da je videl vojake. Ves blažen pa je bil radi tega, da je bil bratranec Longin tako zadovoljen. Naporna je bila Jančkova pot domov. Večinoma je hodil, nekoliko se je tudi zopet peljal, če ga je srečal usmiljen voznik ter ga je vzel na voz. Ves upehan je prispel domov k svoji materi. Seveda ga ta ni sprejela Bog ve kako prijazno. Kmalu bi bila celo palica zapela, tako hudo je bilo materi. Toda Janček se je vedel ogniti te nesreče. Pokazal je materi svetle kronice pa dejal: »To sem pa vam prinesel, mati!«

Te besede so mater s pridom utešile. Radovedno je povpraševala, odkod denar. In ko je zvedela, da se bratrancu Longinu dobro godi in kako prijazni so bili častniki z Jančkom, je izpregovorila pomirjeno: »No, pa dobro, ljubi Janček! Pa glej, da mi kaj takega več ne storiš! Hudo me je skrbelo za te!« —

Bratranec Longin je čez nekaj časa prišel na dopust v domačo vas; kajti bil je nekoliko ranjen in poslali so ga v domačo oskrbo. Jančku je prinesel več malih daril.

Tedaj pa je bilo obilo pripovedovanja, kako se je Longinu godilo v vojni in kako hrabro se je vedel. Ob koncu pripovedovanja pa Longin ni nikoli pozabil z verno poslušajočim ga Jančkom zapeti v prijetnem soglasju, poln navdušenja:

Nabita je risanca, oster je meč,
obilo v kartušu je blága,

v junaškem srcu poguma še več,
na vraga, oj bratje, na vraga!
Stoletni raztrgati v migljaju hrast,
je dana nevihti gotova oblast;
huje mi planemo,
urniše zmanemo,
v prah jo spremenimo vražno pošast! . . .

(J. Koseski.)

Ko Longin ozdravi, pojde pa zopet nad sovražnika in vem, da se bo tako hrabro boril kakor doslej! —

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Družina.

Kakršnen oče (gospodar), taka družina.
Dobra družina je hiši podpora.
Večkrat družina trpi, kar otrok zagreši.
(Očita se poslom, če je otrok kaj zakrivil.)
Dobra družina, kjer je skrbno nadzorstvo.
Družina pridno dela, če gospodar pomaga. (Ce je gospodar zraven.)

Drva.

Ogenj se ne vžge brez drv. — Če drv ne zažgeš, ne bodo gorela. (Vsako delo zahteva primerno sredstvo in pravo uporabo.)

Malo drv more razgreti le malo peč. — Za malo peč zadostuje malo drv.

Ce je več drv, večji je ogenj. — Veliko drv poveča ogenj. (To se kaže zdaj ob svetovni vojski. Čim več vojakov na obeh straneh, tem hujski je boj. Čim več vzrokov in nagibov, tem večje je veselje, navdušenje . . .)

Drobna drva dobro goré. (Po malem pa večkrat se najuspešneje napreduje.)

Kraka drva gore tako kakor ravna. (Na zunanost ni gledati.)

Kakršna drva, tak pepel.

Kakršna gora, taka drva. (Kakršni starši, taki otroci.)

Ukradena drva tudi gore. (In sicer še celo v večnosti.)

Poleg suhih goré tudi mokra drva. (Zgled in pomoč je močno bodrilo.)

Iz slabega lesa slaba drva.

Gladka drva se rada cepijo. (Z dobrimi ljudmi se lahko živi.)

Za grčava drva je treba nabrušene sekire. (Pri trdih ljudeh se le s strogostjo kaj opravi.)

Ni treba vseh drv naenkrat požgati. (Svarilo radi potrate ter nezmerne in strastnega uživanja.)

Grčava drva najbolje gore. (Krepkim ljudem gre delo urno od rok.)

Ce drv prikladaš, ne boš ognja pogasil. (Kdor strastem streže, postaja čimdalje strastnejši.)

Ce drva prehitro (preveselo) goré, se kmalu v pepel izpremené. (Kdor strastno živi, kmalu doživí.)

Ce drva od ognja odmakneš, neha goréti. (Ce viri usahnejo, preneha prijetno življenje.)

Ce v peč preveč drv naložiš, slabo gori. (Nezmernost in pretiranost nikjer ne koristi.)
Drva, ki so se že pri ognju grela, rajši gore. (Pri vsakem delu je vaja in izkušnja velike vrednosti.)

Ni treba drv meriti (prodajati), preden je gozd kupljen.

Obljubljeni drva ne grejejo peči.

Kdor nabira drva, kakršnih dobi, si kmalu velik kup zgradi.

Kjer ni drv pri hiši, lakota po hiši leta, kjer so, se vsaj vsede.

Pri vas drva cepe, trske pa k nam lete. Ko bi nevoščljivost gorela, bi ne bilo več treba drv na svetu.

Ne pusti, da bi na tebi drva sekali.

Drv si je treba po leti nakupiti.

Drva je treba kupiti, kadar so češnje zrele. — Kupi drv o kresu, če jih hočeš imeti o sv. Mihaelu.

Stara drva — dobra kurjava, staro vino — dobra pijača, stara knjiga — dobro čtivo.

Reki. Na tem lahko drva sekaš. (Je nad mero potrpežljiv; krotak kot jagnje.)

To se pravi ognju drv prikladati. (Nemir množiti.)

To so drva. (O neolikancu.)

Lahko bi drva klal na njem. (Tako trdo spi.)

Nosi drva na grmado, na kateri ima sežgan biti.